

Sygn. akt I ACa 680/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Wiesława Kaźmierska
Sędziowie:	SSA Marta Sawicka SSA Halina Zarzeczna (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2012 r. na posiedzeniu niejawnym w Szczecinie

sprawy z powództwa M. Ż.

przeciwko C. (...) Towarzystwu (...) w P.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 21 maja 2012 r., sygn. akt I C 491/10

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie od dnia 19 maja 2011 roku do dnia 21 listopada 2011 roku i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koszalinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA M. Sawicka SSA W. Kaźmierska SSA H. Zarzeczna

Sygn. akt I ACa 680/12

Uzasadnienie.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 maja 2012r. Sąd Okręgowy w Koszalinie zasądził od pozwanego (...) Towarzystwa (...) w P. na rzecz powoda M. Ż. kwotę 20.000 zł z odsetkami ustawowymi od 17 lutego 2010r. (punkt 1), w pozostałym zakresie powództwo oddalił (punkt 2), zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 660 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt 3), nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 63,46 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych (punkt 4) oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 21,15 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych (punkt5).

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając go w zakresie punktów od pierwszego do czwartego, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwotę 83.000zł wraz z ustawowymi odsetkami od 17 lutego 2010r. względnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wniesiona w sprawie skutkowałą uchycieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, aczkolwiek z przyczyn innych niż wskazane przez skarżącego.

Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżenia bierze jednak pod uwagę nieważność postępowania - art. 378 § 1 k.p.c.

W razie stwierdzenia nieważności postępowania sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania art. 386 § 2 k.p.c.

Sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym w razie cofnięcia pozwu, cofnięcia apelacji albo jeżeli zachodzi nieważność postępowania (art. 374 k.p.c.).

W myśl art. 379 punkt 4 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi wówczas gdy skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu w sądzie wyższym, chyba że Minister Sprawiedliwości przyzna takiemu sędziemu prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez sąd okręgowy w pierwszej instancji. Naruszenie tej zasady ustrojowej powoduje nieważność postępowania cywilnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r. II PK 345/09, LEX nr 603422). Sąd Najwyższy w cytowanym orzeczeniu wskazał, że zgodność składu sądu orzekającego z przepisami prawa obejmuje nie tylko o zgodność składu sądu z przepisami prawa procesowego (np. art. 47 k.p.c.), ale także - a nawet przede wszystkim - z przepisami ustrojowymi. Sędzia może i powinien wykonywać władzę sądowniczą w sądzie, w którym ma swoje miejsce służbowe (art. 55 § 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych). Wyjątki od zasady, że sędzia powinien orzekać w sądzie, w którym ma wyznaczone miejsce służbowe (siedzibę), pozwalające na orzekanie w danym sądzie przez sędziego innego sądu, są ściśle reglamentowane ustawowo. Zasady orzekania sędziego w innym sądzie określa między innymi art. 46 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych (w brzmieniu obowiązującym przed 28 marca 2012r. - Dz.U. z dnia 12 września 2001 r.). Zgodnie z tym przepisem, w składzie sądu może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu; sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu; Minister Sprawiedliwości może jednak przyznać sędziemu sądu rejonowego, delegowanemu do sądu okręgowego, prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji, w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego. Sąd Najwyższy podkreślił, że z przepisu tego wynika generalna zasada, że sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu w sądzie wyższym, chyba że Minister Sprawiedliwości przyzna takiemu sędziemu prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez sąd okręgowy w pierwszej instancji.

Naruszenie tej zasady ustrojowej powoduje nieważność postępowania cywilnego. Z kolei w myśl art. 77 § 8 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (w brzmieniu obowiązującym przed 28 marca 2012r.), prezes sądu okręgowego, po uzyskaniu zgody kolegium sądu okręgowego, może delegować sędziego sądu rejonowego albo sędziego sądu okręgowego do pełnienia obowiązków sędziego na obszarze właściwości tego samego sądu okręgowego, jednakże na czas nie dłuższy niż miesiąc w ciągu roku. W przepisie tym przewidziano instytucję tzw. małej delegacji, czyli delegowania sędziego sądu rejonowego, w ramach okręgu sądowego, przez prezesa sądu okręgowego do pełnienia obowiązków sędziego w innym sądzie. Delegowanie to nie może jednak obejmować sytuacji, która - wbrew zasadzie wynikającej z art. 46 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych - oznaczałaby przyznanie sędziemu sądu rejonowego, delegowanemu do sądu okręgowego przez prezesa sądu okręgowego, prawa przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji, w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego (co de facto oznacza delegowanie do pełnienia obowiązków sędziego w sądzie okręgowym w sprawach rozpoznawanych w pierwszej lub w drugiej instancji w składach zawodowych, jednak bez

prawa przewodniczenia składowi sędzącemu). Sprzeciwia się bowiem temu zasada, że sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu wyższego.

Nadto Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 2010-10-21, sygn. III KO 68/10 uznał, że rozpoznanie sprawy w sądzie okręgowym pod przewodnictwem sędziego sądu rejonowego delegowanego do pełnienia obowiązków w sądzie okręgowym bez prawa przewodniczenia jest przypadkiem nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W niniejszej sprawie Prezes Sądu Okręgowego w Koszalinie udzielała delegacji odpowiednio: Sędziemu Sądu Rejonowego Iwonie Szkudłapskiej – Ćwik w okresie od 1 do 28 lutego 2011 roku; SSR Barbarze Krzemianowskiej w okresie od 10 maja 2011r. do 7 czerwca 2011r.; SSR Bożenie Korpalskiej w okresie od 9 czerwca do 28 czerwca 2011r.; SSR Jackowi Grześkowiakowi w okresie od 4 lipca 2011r. do 14 lipca 2011r.; SSR Pawłowi Dziadczykowi w okresie od 3 października 2011 r. do 27 października 2011r.; SSR Małgorzacie Plesiewicz w okresie od 2 listopada 2011r. do 30 listopada 2011r. Żaden z wyżej wskazanych sędziów nie dysponował delegacją do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym przyznanym przez Ministra Sprawiedliwości z prawem przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez sąd okręgowy w pierwszej instancji.

Powyższe oznacza, że sędziowie Sądu Rejonowego byli osobami nieuprawnionymi do podejmowania czynności w niniejszej sprawie. Co prawda począwszy od dnia 8 lutego 2012r. sprawę prowadził SSO Włodzimierz Łuczak, niemniej z akt sprawy nie wynika, by doszło do powtórzenia czynności podejmowanych w sprawie przez sędziów sądu rejonowego, którzy – co już podkreślono – nie dysponowali delegacją do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym przyznaną przez Ministra Sprawiedliwości z prawem przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez sąd okręgowy w pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że począwszy od 8 lutego 2012r. sprawę prowadzi SSO Włodzimierz Łuczak, tym samym począwszy od tej daty skład sądu orzekającego był zgodny z przepisami prawa.

W tych okolicznościach sprawy uznać należy, iż skład sądu orzekającego w niniejszym postępowaniu był sprzeczny z przepisami prawa w okresie od dnia 19 maja 2011r. (k. 59 - rozprawa w dniu 19 maja 2011r. pod przewodnictwem SSR Barbary Krzemianowskiej) do dnia 21 listopada 2011r. (k. 118 - wydanie zarządzenia przez SSR Małgorzatę Plesiewicz). Co prawda pierwsza delegacja dla SSR Iwony Szkudłapskiej – Ćwik została wystawiona na okres od 1 do 28 lutego 2011r. (k. 35), niemniej Pani sędzia w tym okresie nie podjęła żadnych czynności w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze, że delegacja prezesa sądu nie może stanowić umocowania dla sędziego niższego sądu do przewodniczenia składowi orzekającemu w sądzie wyższej instancji, stwierdzić należało, postępowanie rozpoznawcze w części zostało przeprowadzone przez skład sądu sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 77 § 8 prawa o ustroju sądów powszechnych (w wersji obowiązującej przed dniem 28 marca 2012r.). Powyższe uzasadnia uchylenie wyroku, zniesienie postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, na podstawie art. 379 k.p.c. i art. 386 § 2 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c.

M. Sawicka W. Kaźmierska H. Zarzeczna